

На сьогодні в Україні можна констатувати лібералізацію посттоталітарного політичного режиму, конституювання так званої електоральної демократії (М. Вігель), як різновид «гібридного» політичного режиму. Проте побудова громадянського суспільства та мобілізація його структур – «найважливіший фактор переходу від стадії лібералізації до демократизації» але воно є слаборозвиненим і не може ніяк впливати на владу [6; с. 44].

Література

1. Колодій А.Ф. До питання про політичний режим в Україні (спроба транзитивного підходу) / А.Ф. Колодій // Сучасність. – 1999. – № 7-8. – С. 84-96.
2. Мациевский Ю. Политический режим Украины после «Оранжевой революции» / Ю. Мациевский // Политэкс,. –2008. –№ 4. – С. 18-40.
3. Полохало В. Политология посткоммунистических обществ в Украине и России. К методологии политического анализа/ В. Полохало // Полис. – 1998. – № 3. – С. 7-15.
4. Шмиттер Ф. Размышления о гражданском обществе и консолидации демократии / Ф. Шмиттер // Полис. – 1996. – № 5. – С. 16-27.
5. Carothers T. The End of Transition Paradigm // Journal of Democracy. – 2002. – Vol.13, №1 – P. 6-21
6. D' Anieri P. Structural Constrains in Ukrainian Politics / P. D' Anieri // East European Politics and Societies. – 2011. – Vol. 25. – № 1. – P. 28-46.
7. McFaul M. Transitions from Postcommunism / McFaul M. // Journal of Democracy. –2005. – Vol. 16. – № 3.– P. 5–19.

Свирид З.В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В США

Розвиток демократичних інститутів та електоральної комунікації у ХХ столітті створили передумови для виникнення політичного консалтингу в Сполучених Штатах Америки. Однак, можна стверджувати, що політичний консалтинг у США зародився ще наприкінці ХVІІІ

століття, де після закінчення війни за незалежність почалася активізація політичного життя. Вважається, що першим політичним консультантом був один із найближчих радників Джорджа Вашингтона, який використав деякі прийоми роботи з масами під час виборів в колоніальну асамблею штату Вірджинія (1758 р.) [2]. Першою політичною кампанією в історії США прийнято вважати кампанію за ратифікацію Конституції країни. Влітку 1787 року зібрався конституційний конвент з метою утвердження нового уряду і прийняття Конституції США. З цього часу майже всі політики почали користуватися послугами політичних консультантів. Тому можемо констатувати, у II пол. XVIII ст. зі становленням політичної системи відбувся етап зародження політичного консультування у США.

З нашої точки зору, до основних етапів становлення політичного консалтингу як професійної діяльності у США слід віднести наступні:

•**Етап зародження політичного консультування (II пол. XVIII ст.),** який, як вже зазначалося вище, відбувався разом зі становленням політичної системи країни.

•**Етап розвитку політичного консалтингу (30-50-ті р. XIX ст.)** як професійної діяльності, що характеризується появою перших комерційних фірм у галузі політичного консультування, та суттєвим зростанням ролі політичних консультантів у проведенні виборчих кампаній.

Професійне консультування електоральних кампаній сформувалося в США в середині XX століття, в період модернізації американської політики, пов'язаної із зміною структури ЗМІ та руйнуванням традиційних масових ідентичностей [1, с. 9]. Автором першої масштабної роботи, присвяченої американському політичному консультуванню, яка мала назву «Поява політичних консультантів: нові способи перемоги на виборах» є Л. Сабато. На його думку історію політичного консалтингу в США слід відраховувати з початку 30-х років XX століття [4]. Передумовою для цього було те, що найбільші американські партії втратили свою могутність, внаслідок цього їх організаційна структура на місцях дуже ослабла для успішного проведення виборчих кампаній. Американський дослідник Д. Німмо характеризував цю ситуацію таким чином: «непартійний, індіферентний, мобільний електорат дав життя першим фірмам, що зайнялися професійним менеджментом політичних кампаній» [1, с. 9]. Прообразом сучасного політичного консалтингу в США є фірма, створена подружньою парою К. Уайтекером та Л. Бакстер у 1933 році в Каліфорнії. Вже до початку 50-х років, роль політичних консультантів в американських виборчих кампаніях зростає настільки

суттєво, що вибори швидше були змаганнями між рекламними фірмами, ніж між кандидатами.

• **Етап інституційної зрілості політичного консалтингу (60-ті р.),** характеризується розквітом його діяльності.

В 60-ті роки діяло вже ціле покоління консультантів, серед яких відомим є Джозеф Неаполітан, що назвав себе першим політичним консультантом [1, с. 12]. Межу зазначеного етапу позначили президентські вибори в США 1960 року, де великий внесок у перемогу Джона Ф. Кеннеді зробили політичні консультанти, що висвітлили на теледебатах вдалий позитивний імідж свого кандидата. Тому після виборів американські діячі зрозуміли, що за нових умов жоден політик, яким би він талановитим не був, не може самотійно встигати у всіх галузях політичної комунікації. Завершенням цього періоду стало утворення у 1968 році Американської асоціації політичних консультантів. Протягом наступних двадцяти років американське політичне консультування переживало період інтенсивного розвитку і внутрішньої диференціації. До прикладу, якщо в 1957 році в США на постійній основі працювали тільки близько 40 професійних політичних консультантів, то до 2000 року за різними оцінками в цей бізнес на постійній основі були втягнені від 3-х до 7-ми тисяч людей.

• **Етап спеціалізації професійної структури корпусу політичних консультантів (80-ті р.),** передумовами якого, стало включення у практику виборчої кампанії комп'ютерних технологій та застосування супутникових систем зв'язку.

Разом з тим, однією із найважливіших тенденцій американського політичного консалтингу цього періоду є спеціалізація функцій, що виконуються різними типами фахівців. Найбільшим попитом почали користуватися полстери, медіа-консультанти, організатори процесу фандрайзингу. За оцінками спеціалістів із Інституту менеджменту політичних кампаній, що функціонує при Американському університеті у Вашингтоні, до числа найбільш затребуваних спеціалізацій в кінці ХХ століття відносилися наступні [5]: стратегічний менеджмент; реклама в ЗМІ; соціологічні дослідження; організація прямих розсилок; вивчення конкурентів; забезпечення фінансування кампанії; польові роботи. Н. О'Шогнессі в кінці 80-х років виділяв три покоління американських політичних консультантів [3, с. 22]:

- першопрохідці індустрії, які покладалися в більшості на інтуїцію;
- ідеологізоване середнє покоління;

– покоління молодих технократів.

• **Етап індустріалізації політичного консалтингу (90-ті р.)** як виду специфічного бізнесу.

В останні десятиліття роль консультантів у американській політиці не просто збільшилася, їхні функції значно розширилися, інколи їх наймають для того, щоб реорганізувати партійні організації на рівні окремих штатів, трапляється, що вони самі відбирають кандидатів. Більшість фірм, що спеціалізуються в галузі політичного консультування, можуть бути віднесені до когорти малих підприємств з річним оборотом в декілька тисяч доларів. Проте такий бізнес не дуже стійкий, тому що періоди екстремальної, майже цілодобової активності під час виборчих кампаній змінюються довготривалими періодами вимушеного простою і, як наслідок, відсутністю фінансування цей період. Тому в 90-х роках в США участь політичних консультантів в електоральному процесі не отримала тотального характеру. За даними Медвіка і Ленарта, у 1992 році близько 40% кандидатів в Конгрес обмежувалися в ході виборчої кампанії своїми силами і не запрошували оплачуваних спеціалістів. У 1998 році, факт запрошення, як мінімум, одного професійного політичного консультанта, підтвердили 76,8% кандидатів в Палату представників Конгресу США [1, с. 21].

• **Етап глобалізації політичного консалтингу в США (XXI ст.)** – це період, коли індустрія політичного консультування еволюціонувала небаченими темпами.

Якщо раніше головним інструментом виборчої кампанії було телебачення, то тепер все менша кількість американців дивиться телевізор, більша частина користується Інтернетом, який є коротшим шляхом до виборця.

Зважаючи на вищезазначені етапи розвитку політичного консультування як професійної діяльності, можемо виокремити основні риси, що характерні для політичного консалтингу в США [1, с. 23].

По-перше, високий рівень інституалізації і легалізації бізнесу, коли консультанти, як правило, створюють власні фірми і працюють на основі контрактів з клієнтами. Цьому в значній мірі, сприяють велика кількість виборчих кампаній і значна «прозорість» політичного фінансування.

По-друге, персоналізація виборчих кампаній, яка полягає в тому, що в якості клієнтів політичних консультантів виступають найчастіше, кандидати на різноманітні виборчі пости, і значно рідше політичні партії. Серед американських консультантів переважає переконання, що головною

дійовою особою в більшості виборчих кампаній залишається кандидат, за ним залишається вирішальний голос в момент прийняття стратегічних рішень.

По-третє, домінуюча роль ЗМІ в політичній комунікації. Тобто, технології менеджменту подій і виробництва інформаційних приводів перетворились в щоденну необхідність для всіх суб'єктів політичного процесу. Політичні кампанії стали перманентними, а спеціалісти в галузі медіа-комунікацій стали брати участь в них на постійній основі.

Література

1. Гончаров В. Э. Современное политическое консультирование : Монография / Гончаров В. Э. – Спб. : ИВЭСЭП Знание, 2007. – 220 с.

2. Кузнецов А. К. Консалтинг: зарубежный опыт и Россия. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ifpc.ru/index.php?cat=214>

3. O'Shaughnessy N. High Priesthood, Low Priestcraft: The Role of Political Consultants / O'Shaughnessy N. // European Journal of Marketing, 1990, Vol.24, No 2. p.p.7-23

4. Sabato L. The rise of political consultants: New Ways of Winning Elections / Sabato L. – New York: Basic Books, 1981. – p.p. 165-166

5. Thurber J. (ed.) Campaign Elites: The Attitudes and Roles of Professional Political Consultants / Thurber J. – Washington: Campaign Management Institute, 2000.

Ткач А.О.

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

ПРОЯВ ІДЕЙ КОНФУЦІАНСТВА В ПОЛІТИЧНІЙ КУЛЬТУРІ КРАЇН СХОДУ (ДОСВІД КНДР ТА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ)

В суспільствознавстві поширена думка, що саме Корея є місцем, де збереглася істинно конфуціанська політична традиція. Так, Корея є свого роду заповідником старовини, а особливо – її північні регіони, куди вплив нових культурних традицій дійшов значно менше. До того ж, Корею характеризує високий рівень культурної та етнічної однорідності, яка теж не сприяла розвитку ідей плюралізму. Корейське суспільство першої